

Introduktion och inledning, aktörskarta 3, massflyktsdirektivet

Inledning – bakgrundstext

Efter att kriget i Ukraina bröt ut 2022 aktiverades EU:s gemensamma massflyktsdirektiv, som innebär att personer som omfattas av direktivet har rätt till tillfälligt skydd och stöd i en EU-stat.

Barn som omfattas av massflyktsdirektivet omfattas också av samma rättigheter som andra barn, i enlighet med barnkonventionen. De vuxnas rätt till stöd är däremot mycket begränsat. Exempelvis får personer under direktivet inte ansöka om svenskt personnummer och kan heller inte folkbokföras. Dessutom erbjuds vuxna, på samma sätt som asylsökande, endast vård som inte kan anstå (nödvändig vård).

Det tillfälliga skyddet kan inte övergå i ett permanent uppehållstillstånd, utan förlängs som längst i 3 år (1+1+1).

Den karta ni snart ska titta på är en överblick över de steg som en individ under massflyktsdirektivet behöver ta under sin första tid i Sverige, och vilka aktörer som är inblandade. När ni startar vid "Börja här" påbörjar ni samma process som en person som är nyanländ och skyddsbehövande med funktionsnedsättning gör, och hur många aktörer personen möts av. Till er hjälp finns det här också förklaringar på vad de olika stegen i rutorna betyder.

Kartan för personer som befinner sig i Sverige enligt Massflyktsdirektivet tar plötsligt slut efter halva mottagningsprocessen, eftersom det tillfälliga skyddet inte kan övergå i ett permanent uppehållstillstånd. Den som inte får förlängt uppehållstillstånd kastas därför tillbaka till start och måste gå om alla steg.

Reflektionsfrågor

Individuell reflektion

1. Kommer din verksamhet/organisation i kontakt med barn och vuxna som omfattas av massflyktsdirektivet?
  - Ställer ni frågor till dem om funktionsnedsättning och/eller särskilda behov?
2. Om ni inte jobbar direkt med enskilda personer, har ni andra indirekta eller direkta uppdrag med relevans för målgruppen?
  - Om ja, vilka då?

3. Ser ni några särskilda utmaningar i arbetet med personer som omfattas av massflyktsdirektivet i er verksamhet?
4. Hur enkelt/svårt tror du att det är för personer som omfattas av massflyktsdirektivet med funktionsnedsättning att komma i kontakt med din/er verksamhet/organisation idag?

Reflektion i grupp – vad gör vi idag?

1. Tror ni det finns frågor/stöd som utifrån detta blir särskilt viktiga för personer som omfattas av massflyktsdirektivet och har en funktionsnedsättning? Om ja, vilken/vilka då?
2. Ser ni ett behov av att samverka med andra närliggande verksamheter/organisationer?
3. Om ni redan samverkar med andra verksamheter/organisationer – behöver ni vidareutveckla er samverkan? Om ja, gå vidare. Om nej, varför inte?
  - Vilken/vilka andra aktörer samverkar ni med och varför skulle de behöva utvecklas?

Tillägg till aktörskarta 3, massflyktsdirektivet.

Övergripande karta, 3.

För vilka gäller kartan?

- Kartan beskriver hur det kan se ut för en person som sökt asyl i Sverige, som omfattas av massflyktsdirektivet eller har uppehållstillstånd i Sverige och har en funktionsnedsättning.
- Massflyktsdirektivet utgör en ny skyddsgrund, därför förklaras det i en särskild ruta.

Vad betyder rutorna?

- På kartan finns det exempel på olika aktörer och myndigheter som har ansvar för olika frågor och steg i systemet. Kartan är inte komplett, men exempel används för att visa på hur komplext systemet är och hur viktigt det är att alla aktörer uppmärksammar och identifierar funktionsnedsättning i sina olika uppdrag.
- En del aktörer arbetar direkt med personer med funktionsnedsättning som är nya i Sverige, andra arbetar med frågorna på en övergripande nivå. Aktörernas och myndigheternas arbetssätt och kunskap om funktionsnedsättning skiljer sig därför åt från varandra.

Vilka kan använda sig av kartan?

- Kartan innehåller många ansvarsområden som berör myndigheter och offentliga verksamheter. Därför är också kartan främst tänkt att användas av tjänstepersoner inom sådana verksamheter.
- Kartan kan dock användas av civilsamhället i sitt arbete med skyddsbehövande och nyanlända personer som har en funktionsnedsättning.

Förklaringar av innehållet i rutorna

1. Ansökan om skydd/asyl

Här beskrivs Gränspolisens, Migrationsverket som två viktiga aktörer. Detta för att exemplifiera att det oftast är någon av dessa myndigheter som personer först kommer i kontakt med i Sverige och för att Migrationsverket fattar beslut om uppehållstillstånd. Även kommunens socialtjänst är en viktig aktör, då de har i uppdrag att erbjuda stöd med boende till skyddsbehövande från Ukraina.

2. Boende och basbehov

Här beskrivs kommunen och socialtjänstens samt Migrationsverkets roller. Detta är för att synliggöra viktiga frågor som tillgängliga boenden och basbehov under den första tiden i Sverige.

3. Vård som inte kan anstå

Här beskrivs regionen som en särskilt viktig aktör som både ansvarar för att utföra vård och säkra tillgången till vård. För att kunna göra detta är det viktigt att det finns arbetssätt som möjliggör att funktionsnedsättningar och särskilda behov uppmärksammas tidigt i kontakten.

4. Stöd och service

Här beskrivs kommunen/socialtjänsten och regionen som viktiga aktörer för att utreda och besluta om stöd och service under den första tiden i Sverige. Denna ruta är grå eftersom det finns oklarheter i ansvarsfördelningen.

5. Information

Den här rutan symboliserar att det finns ett stort behov av tillgänglig och anpassad information för personer med funktionsnedsättning i hela mottagningssystemet. Om informationen inte är tillgänglig eller om tolkar saknas, kan den innebära många olika hinder för personen.

I denna ruta beskrivs några av de aktörer som har ett ansvar för att tillhandahålla tillgänglig information för skyddsbehövande och nyanlända personer med funktionsnedsättning. Exempelvis kommunen/socialtjänsten, Migrationsverket, länsstyrelserna och Statens servicecenter. Länsstyrelserna arbetar med en informationssida som heter www.informationsverige.se och Statens servicecenter kan hjälpa personer i sin kontakt med olika myndigheter, exempelvis Försäkringskassan, Skatteverket, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen.

6. Skola (för barn)

Här beskrivs kommunen och skolans roll och ansvar med att tillhandahålla särskilt stöd till elever med funktionsnedsättning.

7. Arbete och sysselsättning

Här beskrivs Migrationsverket, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan som särskilt viktiga aktörer med ansvar för att utfärda arbetstillstånd, ge stöd till arbetssökande och utreda och besluta om olika

socialförsäkringsförmåner om personer inte kan arbeta på grund av sin funktionsnedsättning.

8. Få/förlänga ett tillfälligt uppehållstillstånd

Här beskrivs Migrationsverkets roll och ansvar att utreda och besluta om ansökningar om förlängning av tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet.